

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Σχολή Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Κοινωνική Και Πολιτισμική Ανθρωπολογία

Μάθημα

Σύγχρονες Προσεγγίσεις στην Κριτική Εγκληματολογία και
Εγκλήματα των Ισχυρών

ΒΑΣΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΜΙΑΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
(βοήθημα)

Ακαδημαϊκό έτος 2024-2025

Πίνακας περιεχομένων

<i>ΒΑΣΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΜΙΑΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ</i>	1
1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ	3
Τα κριτήρια αξιολόγησης περιλαμβάνουν ανάλογα με το θέμα:	3
2. ΟΙ ΠΗΓΕΣ: ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗ ΥΛΙΚΟΥ	4
3. ΕΠΙΛΟΓΗ ΥΛΙΚΟΥ ΠΡΟΣ ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ	4
4. ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΥΛΙΚΟΥ	5
5. ΑΠΟΔΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ	5
6. ΠΛΑΝΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	6
7. ΓΡΑΦΟΝΤΑΣ: Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ	6
8. ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ, ΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ: ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ	8
9. Η ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	8
10. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ/ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ	9

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η διαφορά μιας επιστημονικής εργασίας από ένα δημοσιογραφικό κείμενο είναι ότι η πρώτη πραγματεύεται ένα συγκεκριμένο θέμα για το οποίο πρέπει να καταλήξει σε ένα συμπέρασμα σύμφωνα με συγκεκριμένους κανόνες συλλογισμού και απόδειξης. Κάθε τι που γράφεται σε μια επιστημονική εργασία, θα πρέπει να τεκμηριώνεται με αναφορές σε άλλες επιστημονικές εργασίες, έρευνες ή μελέτες ή τεκμήρια πρωτογενή ή δευτερογενή. Επίσης, πρέπει να υπάρχει ένας συγκεκριμένος τρόπος δόμησης του κειμένου, που έχει εισαγωγή, κύριο μέρος και επίλογο ή συμπέρασμα, δηλαδή αρχή, μέση και τέλος. Η επιχειρηματολογία για την τεκμηρίωση ή απόδειξη του θέματος υπάγεται και αυτή σε κανόνες και πρόκειται συνολικά για κείμενο με λιτό τρόπο γραφής που χαρακτηρίζεται από ακρίβεια εκφράσεων, χωρίς συναισθηματισμούς και λεκτικές υπερβολές που δεν αντιστοιχούν στο σημαντικό των προτάσεων.

Τα κριτήρια αξιολόγησης της Εργασίας

Τα κριτήρια αξιολόγησης περιλαμβάνουν ανάλογα με το θέμα:

- η συστηματική υπαγωγή του θέματος της εργασίας στο γνωστικό αντικείμενο της ΘΕ και συσχέτισή της με αυτό,
- η αξιοποίηση, ιδίως η δημιουργική αξιοποίηση της βιβλιογραφίας και των πηγών (δηλαδή η επεξεργασία και όχι η αυτούσια μεταφορά κειμένου),
- ο εμπλουτισμός της βιβλιογραφίας και της τεκμηρίωσης με πρόσθετο υλικό,
- η επάρκεια στην ανάλυση ή διερεύνηση των ποικίλων θεωρητικών προσεγγίσεων για το συγκεκριμένο θέμα,
- η συγκριτική ανάλυση διαφορετικών θεωρητικών προσεγγίσεων ή δεδομένων,
- η επεξεργασία εννοιών και η συσχέτιση / σύγκριση μεταξύ τους
- η τεκμηρίωση με επιχειρηματολογία που χαρακτηρίζεται από λογική συνοχή και ακολουθία
- η συνεκτική διάρθρωση και δομή της εργασίας
- η ορθή χρήση της βιβλιογραφίας και των βιβλιογραφικών αναφορών
- η προσεκτική διατύπωση κατά τη μεταφορά των απόψεων άλλων ώστε να μη προκαλείται καν υποψία λογοκλοπής.

Παρά το ότι η συγγραφή μιας επιστημονικής εργασίας υπάγεται σε κανόνες, δεν είναι μια γραμμική και άκαμπτη διαδοχή σταδίων. Οι επόμενες παράγραφοι θα σας βοηθήσουν να οργανώσετε την εκπόνηση της Εργασίας στο συγκεκριμένο μάθημα και να αναπτύξετε το θέμα σας ώστε να ανταποκριθείτε στις βασικές απαιτήσεις μιας επιστημονικής εργασίας.

Μελέτη και κατανόηση του θέματος της εργασίας

Αρχικά πρέπει να διαβάσετε το θέμα της εργασίας, προσέχοντας την ακριβή διατύπωσή του και να εντοπίσετε τις βασικές έννοιες και τις λέξεις-κλειδιά που χρησιμοποιούνται στον τίτλο και συνδέονται με αυτές στις αντίστοιχες αναπτύξεις της θεωρίας και της έρευνας. Έτσι θα διαμορφώσετε εξαρχής άποψη για τα ζητήματα τα οποία θα αρχίσετε να διερευνάτε και ακολούθως να διατυπώσετε τα ερωτήματα που προκύπτουν από αυτά, στα οποία πρέπει να

απαντήσετε. Προσέξτε ιδιαίτερα τις λέξεις και φράσεις που έχουν ιδιαίτερο νόημα περιεχομένου καθώς εντάσσονται στην εγκληματολογική ορολογία: π.χ. συμβιωτική σχέση νομιμότητας και παρανομίας, τυπικός κοινωνικός έλεγχος, επιλεκτικός μηχανισμός. Συμβουλευτείτε το εκπαιδευτικό υλικό και τη λοιπή διαθέσιμη βιβλιογραφία για να βεβαιωθείτε ότι κατανοείτε το περιεχόμενο και το νόημά τους. Συμβουλευτείτε το εκπαιδευτικό υλικό και τη λοιπή διαθέσιμη βιβλιογραφία για να προσδιορίσετε τις σχετικές με το θέμα αναφορές, κάνοντας δηλαδή βιβλιογραφική επισκόπηση (βλ. επόμ.).

2. ΟΙ ΠΗΓΕΣ: ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗ ΥΛΙΚΟΥ

Προσοχή στην πληθώρα του υλικού που συλλέγετε! Συνήθως συγκεντρώνεται περισσότερο υλικό από αυτό που χρειάζεται. Επίσης, αποφύγετε το υλικό από το διαδίκτυο, όταν δεν πρόκειται για αξιόπιστες ιστοσελίδες όπως π.χ ιστοσελίδες επιστημονικών φορέων, διεθνών οργανισμών ανεξάρτητων αρχών, υπουργείων και γενικά από επίσημες ιστοσελίδες φορέων (περιλαμβανομένων των πολιτικών κομμάτων, πολιτικών οργανώσεων, γνωστών και αναγνωρισμένων ΜΚΟ κλπ).

Μελετήστε το υλικό σας, μην το αποστηθίσετε και μην το διαβάσετε «διαγώνια». Πριν από τη μελέτη εξοικειωθείτε με το υλικό, τις ενότητες, τα κεφάλαια. Κρατάτε σημειώσεις αλλά μην αντιγράφετε το βιβλίο. Ένας καλός τρόπος μελέτης είναι η επιβεβαίωση του τι γνωρίζετε και τι κατανοήσατε μετά την ολοκλήρωση της ανάγνωσης. Για να το κάνετε αυτό χρειάζεται ένας προσωπικός αναστοχασμός για το τι κατανοήσατε και συζήτηση με άλλους ή με τους συμφοιτητές σας στο φόρουμ διαλόγου. Μάθετε να κρατάτε σημειώσεις με επιλεκτικό τρόπο για αυτό που μελετήσατε.

3. ΕΠΙΛΟΓΗ ΥΛΙΚΟΥ ΠΡΟΣ ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ

α) Βασικά κείμενα αναφοράς που έχουν σχέση με το θέμα και θεμελιώνουν και αποτυπώνουν το νόημα και το περιεχόμενο και αναλύουν μια έννοια, ένα φαινόμενο κλπ. Βασικά κείμενα αναφοράς είναι αυτά τα οποία έχουν γράψει οι πρωτοπόροι ενός επιστημονικού κλάδου ή ενός επιστημονικού ρεύματος ή σχολής σκέψης, τα οποία συνέβαλαν καθοριστικά στην εξέλιξη της θεωρίας ή της έρευνας.

β) Ειδικότερα επιστημονικά κείμενα ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας, που δημοσιεύονται σε επιστημονικά περιοδικά, συλλογικούς τόμους, επιστημονικές ιστοσελίδες ή ηλεκτρονικά επιστημονικά περιοδικά ή σε μονογραφίες. Τα κείμενα αυτά πραγματεύονται και αναπτύσσουν επιμέρους όψεις του ζητήματος με το οποίο ασχολείται η εργασία και είναι συνήθως μελέτες ή έρευνες.

γ) Κείμενα τεκμηρίωσης: νομολογία, επίσημες εκθέσεις της Διοίκησης, διεθνών οργανισμών ή ανεξάρτητων αρχών, μαρτυρίες, ανάλυση και πορίσματα κοινωνικών ερευνών, στατιστικά στοιχεία.

δ) Πρωτογενή δεδομένα: συλλέγονται όταν πρόκειται για έρευνα πεδίου και αφορούν ανάλυση πρωτογενών δεδομένων, συνεντεύξεις, ανάλυση στατιστικών στοιχείων οπτικοακουστικού υλικού κ.λπ .

ε) Τύπος και ΜΜΕ χρησιμοποιούνται με συστηματικό τρόπο και **ποτέ ως κείμενα αναφοράς ή υποκατάστατα επιστημονικών κειμένων.**

4. ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Η ταξινόμηση γίνεται με βάση τη διάκριση του υλικού σε μεγάλες θεματικές ενότητες και στη συνέχεια το υλικό αρχειοθετείται και πραγματικά (σε συγκεκριμένο μέρος) αν είναι έντυπο και ηλεκτρονικά.

Ένας επίσης καλός τρόπος είναι η τήρηση σημειώσεων και η καταλογογράφηση του υλικού.

Κατά τη μελέτη του εκπαιδευτικού και λοιπού σχετικού υλικού, πρέπει να επιλέξετε και να καταγράψετε εκείνα τα σημεία που συνδέονται με το θέμα και τα επιμέρους ερωτήματα τα οποία καλείστε να επεξεργαστείτε, εστιάζοντας σε ό,τι πραγματεύεστε και στον τρόπο με τον οποίο θα το τεκμηριώσετε, αναζητώντας και σχετικά παραδείγματα. Εντοπίστε ποιες διαφορετικές απόψεις ή προσεγγίσεις έχουν διατυπωθεί, αν υπάρχει κάποια κρατούσα άποψη ή συνήθης προσέγγιση, ποια πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα έχουν επισημανθεί και αποτελέσει αντικείμενο κριτικής αντιπαράθεσης και σε ποιο πλαίσιο. Διαβάστε τις σημειώσεις σας και προσοφαιρέστε αναφορές. Ετοιμάστε έναν κατάλογο με τα ζητήματα που θα αποτελέσουν τους άξονες της εργασίας σας με τίτλους-ενότητες, προκειμένου να τα τακτοποιήσετε στη συνέχεια σε λογική σειρά. Μπορείτε να ετοιμάσετε διαγράμματα και συγκριτικούς πίνακες που θα σας βοηθήσουν να έχετε έτοιμο το πρώτο σχέδιο της εργασίας. Έτσι, πριν αρχίσετε να γράφετε, θα ετοιμάσετε ένα κείμενο που θα μοιάζει με πίνακα περιεχομένων και ο οποίος θα αντιστοιχεί στη δομή της εργασίας σας (εννοείται ότι πρόκειται για έναν αρχικό πίνακα περιεχομένων, που μπορεί να αλλάξει στη συνέχεια, καθώς δηλαδή θα γράφετε την εργασία σας).

Με αυτό τον τρόπο:

- α. Θα μπορέσετε να αποσαφηνίσετε τι ακριβώς θέλετε κάνετε.
- β. Θα βάλετε σε τάξη τις ιδέες σας.
- γ. Θα διαπιστώσετε αν έχετε σαφή εικόνα του θέματος που πρέπει να επεξεργαστείτε.

5. ΑΠΟΔΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Πολύ σημαντικό στάδιο για την εκπόνηση μιας επιστημονικής εργασίας είναι η λεγόμενη *αποδελτίωση του υλικού*. Δηλαδή η τήρηση μικρής έκτασης σημειώσεων σε ειδικό αρχείο ή καρτέλες ή στο περιθώριο ενός κειμένου σχετικά με το τι γράφει το κείμενο που μελετάται. Λέξεις κλειδιά, μικρές φράσεις, σύντομα σχόλια αποτελούν συνήθως το περιεχόμενο αυτών των σημειώσεων.

Σήμερα κατά κανόνα, αυτές οι σημειώσεις καταχωρούνται σε excel αρχεία ώστε να μπορεί κάποιος να τις ανακαλέσει όλες μαζί ή επιλεγμένα κ.λπ.

Η διαδικασία αποδελτίωσης αποτελεί μια κρίσιμη διαδικασία, επειδή ουσιαστικά είναι η πρώτη φορά που έρχεστε σε διάλογο με το κείμενο που μελετάτε, πράγμα αναγκαίο για να διαμορφώσετε γνώμη, να μάθετε και να κατανοήσετε, αλλά και να κρίνετε το περιεχόμενο του κειμένου.

6. ΠΛΑΝΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μετά την αποδελτίωση θα είστε σε θέση να καταγράψετε τι ειδικότερα θέλετε να μελετήσετε κατά την εκπόνηση της εργασίας. Εάν πρόκειται για διπλωματική εργασία, τότε από τη στιγμή αυτή αρχίζει εκείνο το στάδιο κατά το οποίο διατυπώνεται μία υπόθεση εργασίας ή το βασικό ζήτημα που πρόκειται να διερευνηθεί. Στις εργασίες μαθημάτων εξαμήνου, μετά την αποδελτίωση καταγράφετε το πρώτο σχέδιασμα για το βασικό και τα ειδικότερα θέματα που πρέπει να διερευνήσετε και τα θέτετε σε μία λογική σειρά, ώστε να διαμορφωθεί ένα σχέδιο μελέτης, το οποίο θα διακρίνεται σε μέρη, ενότητες κ.λπ. οι οποίες θα διαδέχονται η μια την άλλη σε μία λογική ακολουθία.

Στην περίπτωση μιας εργασίας με θέμα «Διακριτική ευχέρεια και επιλεκτική λειτουργία της αστυνομίας: αίτια, έκταση και συνέπειες» αφού καταλήξετε τι πρέπει να αναλύσετε σχετικά με τον εννοιολογικό προσδιορισμό και τη βιβλιογραφική θεώρηση της διακριτικής ευχέρειας και της επιλεκτικής λειτουργίας, μπορείτε να θέσετε περαιτέρω ένα ή περισσότερα κεντρικά ερωτήματα, που να επιχειρήσετε να απαντήσετε σε σχέση και με την βιβλιογραφική επισκόπηση που έχει προηγηθεί. Στη συνέχεια, θα προβληματιστείτε για το πώς θα διερευνήσετε αν είναι «όντως έτσι» (τι υλικό θα συλλέξετε, τι επιμέρους θέματα θα αναπτύξετε κλπ). Στην πραγματικότητα θα θέτετε επιμέρους ερωτήματα που η απάντησή τους θα σας οδηγήσει σε ένα κεντρικό συμπέρασμα. Η αφαιρετική καταγραφή και παράθεση των ερωτημάτων αυτών αποτελεί και το πρώτο πλάνο της εργασίας σας. Στην συνέχεια αυτό το πλάνο μέσα από την ανάλυση και εμβάθυνση θα οδηγήσει στη συγγραφή των επιμέρους εννοιών και σε μια τελική μορφή της εργασίας σας.

7. ΓΡΑΦΟΝΤΑΣ: Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Μετά την κατάρτιση αυτού σχεδίου αρχίζετε να γράφετε την εργασία.

Προσοχή: Ο πρόλογος και η εισαγωγή μιας εργασίας είναι πολύ ιδιαίτερα κείμενα. Ο πρόλογος γράφεται αφού έχει ολοκληρωθεί η εργασία και έχει στοιχεία από την εμπειρία του συγγραφέα κατά τη εκπόνηση της εργασίας. Στην Εισαγωγή κατ' αρχήν αποτυπώνεται η πρόθεση του συγγραφέα να γράψει για ένα θέμα, η συνοπτική εξήγηση του τι είναι αυτό που θέλει ο συγγραφέας να γράψει και από ποια οπτική το προσεγγίζει, αν η προσέγγιση αυτή είναι χρήσιμη στην ανάλυση και περαιτέρω διερεύνηση του θέματος ή στην Επιστήμη, και, τέλος, η σύντομη ανάλυση του πως θα το γράψει. Πρόκειται επομένως για μια εισαγωγή στην εργασία. Μετά από αυτό η Εισαγωγή μπαίνει σε αχρησία και επαναμελετάται στο τέλος:

Ειδικότερα, στην εισαγωγή πρέπει να περιλαμβάνεται η βασική υπόθεση ή η προβληματική της εργασίας και να παρουσιάζεται η δομή της εργασίας. Π.χ. «Με αυτή την εργασία έχουμε σκοπό να εξετάσουμε το παρακάτω θέμα... Στο πρώτο κεφάλαιο (ή στην πρώτη ενότητα) θα επιχειρήσουμε να ασχοληθούμε με το τάδε ερώτημα... Στο δεύτερο κεφάλαιο θα πραγματευθούμε το δείνα ζήτημα..., κ.λπ.».

Σκοπός της εισαγωγής είναι να βοηθήσει τον/την αναγνώστη/-ρια να αντιληφθεί τον στόχο και τη διάρθρωση της εργασίας σας. Έτσι για να αποφύγετε τον κίνδυνο ασυνέπειας μεταξύ όσων γράφετε στην εισαγωγή και όσων τελικά θα αναπτύξετε στο κυρίως μέρος της εργασίας, είναι προτιμότερο η εισαγωγή να (ξανα)γράφεται όσο προχωρεί η εργασία, ή καλύτερα να γράφεται στο τέλος, αφού πρώτα έχετε ολοκληρώσει το κυρίως μέρος της.

Μετά τη Εισαγωγή, κατά κανόνα, έπεται ένα κεφάλαιο που αποτελεί «εισαγωγή στο συγκεκριμένο θέμα», το οποίο προκύπτει από την επεξεργασία της βιβλιογραφικής αποδελτίωσης και συνιστά την λεγόμενη *βιβλιογραφική επισκόπηση*. Στο τέλος του κεφαλαίου αυτού παρατίθενται συμπεράσματα σχετικά με τα ζητήματα που αναπτύχθηκαν στην βιβλιογραφική επισκόπηση.

Στη βιβλιογραφική επισκόπηση θα βρείτε τι έχει γραφεί για το θέμα στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο (ποιες είναι οι βασικές θεωρητικές απόψεις, ποια κριτική έχει ασκηθεί σ' αυτές), αν και πώς οι απόψεις αυτές αντικατοπτρίζονται σε επίπεδο εφαρμογής του νόμου, σε επίπεδο σχεδιασμού ή και εφαρμογής δημόσιων πολιτικών, τυπικών ή άτυπων πρακτικών, δημόσιου λόγου (π.χ. νομοθετικές προβλέψεις, δημόσιος λόγος, δράσεις, παρεμβάσεις, τρόπος λειτουργίας υπηρεσιών). Στη βιβλιογραφική περιήγηση που θα κάνετε θα αναζητήσετε θεωρητικές αφηγήσεις και ερευνητικές προσεγγίσεις με ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα, οπτικοακουστικό υλικό, νομολογία και διάφορα τεκμήρια (πρακτικά, εκθέσεις και πορίσματα διάφορων επιτροπών, ανακοινώσεις, προγράμματα και σχέδια δράσης υπηρεσιών κ.λπ.). Να έχετε πάντα υπόψη την ακριβή διατύπωσή του θέματος και τις παρούσες οδηγίες εκπόνησης της ΓΕ, συμπεριλαμβανομένης της επιστημονικής τεχνογραφίας που πρέπει να ακολουθήσετε, καθώς και τα κριτήρια αξιολόγησής της.

Στη συνέχεια, αρχίζει η συγγραφή του κυρίως θέματος. Στο μέρος αυτό της εργασίας θα αναπτύξετε το θέμα και τη σχετική επιχειρηματολογία. Συνιστάται να χωρίσετε το κυρίως μέρος της εργασίας σε συγκεκριμένες ενότητες (μέρη, κεφάλαια, υποκεφάλαια), που θα φέρουν τους δικούς τους τίτλους, σύμφωνα με όσα έχετε αναφέρει στην εισαγωγή. Εδώ θα περιλάβετε και τα δικά σας σχόλια και τις προτάσεις σας.

Ειδικότερα, μια ενότητα αποτελεί ένα κείμενο το οποίο αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο ζήτημα. Μπορεί να είναι ένα κεφάλαιο ή να συνδέεται με άλλες ενότητες που πρόκειται να συγγραφούν και όλες μαζί, να συνθέτουν ένα κεφάλαιο. Κάθε επιμέρους ενότητα αντιμετωπίζεται κατ' αρχήν ως μια αυτοτελής ενότητα: εδώ παρατίθενται οι βασικές απόψεις που έχουν διατυπωθεί, οι μεταξύ τους διαφορές, τα ζητήματα που προκύπτουν από τη σύγκριση και ένα συμπέρασμα, που να συνδέει αυτήν την ενότητα με την επόμενη ή με προηγούμενες της.

Προχωρώντας έτσι αξιοποιείται αλλά και εμπλουτίζεται όλο το βιβλιογραφικό υλικό, το υλικό τεκμηρίωσης κ.λπ. Ας σημειωθεί ότι κάθε ενότητα δεν είναι ανάγκη να γράφεται με διαδοχική

σειρά με την προηγούμενή της. Στο τέλος έχει ουσιαστικά ολοκληρωθεί η πρώτη γραφή της εργασίας.

Στον επίλογο θα περιλάβετε μια σύνοψη των όσων προηγήθηκαν και τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξατε, καθώς και τυχόν ερωτήματα σχετικά με το θέμα της εργασίας τα οποία παραμένουν για εσάς ανοικτά.

8. ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ, ΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ: ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ

Μετά την πρώτη γραφή του κειμένου, το κείμενο αυτό ξαναδιαβάζεται μέσα από μία κριτική θεώρηση. Δηλαδή, εξετάζεται αν όσα έχουν γραφεί αντέχουν σε λογική επεξεργασία, αν έχουν νόημα, αν είναι συμπληρωματικά ή αντιφάσκουν. Επίσης, εξετάζεται εάν καλύπτεται επαρκώς το θέμα και τα επιμέρους ερωτήματα που πραγματευτήκατε, ώστε να το οριστικοποιήσετε ή να το επαναδιατυπώσετε όπου χρειάζεται, εάν υπάρχουν άλλες πηγές και βιβλιογραφία να προστεθούν. Τέλος, εξετάζεται η λογική αλληλουχία των εννοιών. Εδώ θα προσθέσετε τη δική σας άποψη και τις προτάσεις σας, πριν καταλήξετε στα συμπεράσματα της εργασίας.

Ελέγξτε τις παραπομπές στη βιβλιογραφία ακολουθώντας ένα ενιαίο σύστημα παραπομπών (λ.χ. τύπου Harvard ή American Psychological Association – APA ή Ευρωπαϊκού, Σικάγου – British Chicago) και συντάξτε τη βιβλιογραφία εάν δεν την έχετε ετοιμάσει κατά τα προηγούμενα στάδια της συγγραφής.

Γράψτε την τελική έκδοση της εργασίας σας προσέχοντας περισσότερο τη δομή των προτάσεων και την ακρίβεια της έκφρασης. Συμπυκνώστε το κείμενο ώστε να μην υπερβαίνει το όριο των λέξεων. Μπορείτε να βεβαιωθείτε ότι ο γραπτός λόγος ρέει φυσικά διαβάζοντας μεγαλόφωνα το κείμενό σας.

Τέλος, αριθμήστε τις σελίδες της εργασίας. Πλήρως αναπτυγμένη η εργασία σας πρέπει να περιλαμβάνει:

- Θέμα
- Εισαγωγή - Δομή της εργασίας
- Ανάπτυξη του κυρίως θέματος
- Παρουσίαση επιμέρους θεμάτων
- Σχολιασμός – Κριτική – Προτάσεις
- Συμπεράσματα - Επίλογος
- Βιβλιογραφία – Πηγές

9. Η ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Από τεχνική άποψη και μορφολογικά σε μία εργασία μαθήματος εξαμήνου ή διπλωματική πρέπει να περιλαμβάνονται τα εξής μέρη (με έντονα γράμματα τα απολύτως στοιχειώδη):

- **Εξώφυλλο**
- **Πρόλογος**
- **Περίληψη**
- **Περιεχόμενα**
 - Πίνακας Συντομογραφιών (προαιρετικά)
 - Κατάλογος Σχημάτων και Εικόνων (προαιρετικά)
 - Κατάλογος Πινάκων (προαιρετικά)
- **Εισαγωγή**
- **Κυρίως Κείμενο** : Κεφάλαιο 1, 2, 3, ή Ενότητα 1, 2, 3, ...: σε μικρής έκτασης εργασίες δεν συνιστάται να διαρθρώνονται σε κεφάλαια.
- **Βιβλιογραφία**
 - Παράρτημα (προαιρετικά)

10. ΒΙΒΛΟΓΡΑΦΙΑ/ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

Είναι σημαντικό να κατανοήσετε ότι οι υποσημειώσεις, οι βιβλιογραφικές αναφορές και οι παραπομπές αποτελούν τον κορμό της επιστημονικής γραφής σε μια εργασία. Με αυτές όχι μόνον παραθέτουμε εκείνα που έχουν άλλοι πριν από εμάς γράψει ή ανακαλύψει αλλά ταυτόχρονα δείχνουμε ότι γνωρίζουμε τι έχει γραφεί και από ποιον και τέλος, αποδεικνύουμε ότι το κείμενο μας δεν είναι προϊόν λογοκλοπής.

Οι βιβλιογραφικές αναφορές επομένως είναι ένα από τα πιο σημαντικά ζητήματα.

Ο τρόπος και οι κανόνες γραφής των βιβλιογραφικών αναφορών των υποσημειώσεων κλπ ποικίλουν και υπάρχουν, ως προς αυτό, πολλά συστήματα γραφής υποσημειώσεων και βιβλιογραφικών αναφορών, τα σημαντικότερα των οποίων οποία είναι: το πρότυπο Harvard και στο πλαίσιό του το πρότυπο APA (American Psychological Association), το πρότυπο Oxford, το numeric system κλπ. Το πρότυπο Oxford ακολουθείται ιδίως για νομικά κείμενα. Μπορείτε να βρείτε αναρτημένες στο διαδίκτυο πλήθος οδηγιών. Από τεχνική άποψη όταν υπάρχει κατάλογος βιβλιογραφίας στο τέλος πρώτα παρατίθεται η ελληνόγλωσση και κατόπιν η ξενόγλωσση βιβλιογραφία. Αν υπάρχουν ηλεκτρονικές πηγές (ιστοσελίδες, cd-rom) ακολουθούν στο τέλος.

Στη συνέχεια παραθέτουμε ενδεικτικά συνδέσμους στους οποίους θα βρείτε αναλυτικές οδηγίες:

<https://opencourses-project.auth.gr/sites/default/files/downloads/08.%20%CE%92%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82%20%CE%91%CE%BD%CE%B1%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%AD%CF%82%20-%20%CE%95%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CF%85%CE%B7%CE%BB%CE%AF%CE%B4%CE%BF%CF%85.pdf>

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%BC%CF%80%CE%AE

<https://www.tuc.gr/index.php?id=2693>

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%81%CF%8C%CF%84%CF%85%CF%80%CE%BF_%CF%84%CE%B5%CE%BA%CE%BC%CE%B7%CF%81%CE%AF%CF%89%CF%83%CE%B7%CF%82_%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD_%CE%B5%CE%BA%CE%B4%CF%8C%CF%83%CE%B5%CF%89%CE%BD_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9F%CE%BE%CF%86%CF%8C%CF%81%CE%B4%CE%B7%CF%82

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82_%CE%BC%CE%BF%CF%81%CF%86%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82_MLA

http://www.lib.teiher.gr/downloads/odhgos_syntakshs_bibliogr_anaforwn.doc

<https://www.nup.ac.cy/wp-content/uploads/2014/03/FOOTNOTES.pdf>

http://www.lib.unipi.gr/files/Bibliografikes_Piges/1.%20%CE%92%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82%20%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%BC%CF%80%CE%AD%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%20%CE%A3%CF%8D%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%B7%20%CE%B2%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%B1%CF%82.pdf